

11 iulie 2025

**Către: Liviu-Ionuț Moșteanu, Ministru
Ministerul Apărării Naționale**

**Dragoș-Nicolae Pîslaru, Ministru
Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene**

**Radu-Dinel Miruță, Ministru
Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului**

**Ref: Consolidarea Impactului Investițiilor Strategice prin Fonduri Europene:
Oportunități și Recomandări**

Stimate domnule Ministru Moșteanu,
Stimate domnule Ministru Pîslaru,
Stimate domnule Ministru Miruță,

În numele Camerei de Comerț Americane în România (AmCham România) prin Comitetul pentru Fonduri Structurale, Achiziții Publice și PPP, dorim vă înaintăm punctul de vedere al comunității noastre privind la consolidarea impactului investițiilor strategice realizate prin fonduri europene, cu accent pe oportunitățile de finanțare dedicate domeniilor cu relevanță pentru apărare, securitate și industrii dual-use.

Introducere

În contextul geopolitic marcat de conflicte regionale și incertitudini, Uniunea Europeană este nevoită să accelereze procesul de adaptare la noile realități pentru a putea răspunde provocărilor de securitate cu care se confruntă. România, ca Stat Membru al UE, trebuie să se alinieze (repede) acestui proces și să maximizeze utilizarea fondurilor europene disponibile.

Pe lângă achiziții militare, la nivel național este necesară o viziune integrată care să încurajeze dezvoltarea industriei de apărare, astfel încât România să poată dispune de capacitățile de apărare (inclusiv mentenanța lor) de care are nevoie: România trebuie să valorifice instrumentele financiare europene pentru a-și crește capacitatea de producție militară și să facă reforme care să sprijine accesarea rapidă a acestor fonduri, inclusiv de către mediul privat. În utilizarea fondurilor europene, România trebuie să aibă în vedere și complementaritatea lor cu resursele financiare naționale. Această viziune trebuie să stea la baza unei strategii de dezvoltare care integrează interesele economice naționale cu obiectivele de securitate naționale și europene.

Acest moment ne poate permite să transformăm provocările cu care România se confruntă într-o oportunitate de dezvoltare strategică pentru a deveni, într-adevăr, un furnizor de securitate în regiune și în Europa și un jucător esențial în UE și în NATO.

1. Contextul european

Pentru a face față provocărilor cu care se confruntă și pentru a putea răspunde mai bine provocărilor emergente, Uniunea Europeană, prin Planul „Readiness 2030”, prezentat în martie 2025¹, propune măsuri care pot sprijini consolidarea securității și apărării continentului. În acest context, România are posibilitatea să acceseze resurse financiare suplimentare pentru a-și consolida apărarea. Printre aceste oportunități se numără:

- **Instrument financiar dedicat pentru susținerea investițiilor în apărarea Statelor Membre:** Comisia Europeană propune un nou regulament al UE pentru a sprijini statele membre cu împrumuturi garantate de bugetul UE, prin instrumentul "SAFE" (Security and Action for Europe), cu un buget de până la 150 de miliarde de euro. Acesta va sprijini investițiile în capacitățile de apărare ale Statelor Membre, atât acum cât și în următorul deceniu. SAFE va susține industria de apărare europeană prin achiziții comune între cel puțin două țări, dintre care una trebuie să fie un Stat Membru care primește asistență financiară și cealaltă poate fi un alt stat membru, un stat EFTA sau Ucraina. Achizițiile vor viza capacitățile prioritare identificate de Consiliul European din martie 2025. Regulamentul a fost adoptat pe 27 mai 2025 și a intrat în vigoare pe data de 29 mai. Statele membre au la dispoziție câteva luni (i.e., până pe 30 noiembrie 2025) să întocmească și să depună planurile de investiții în domeniul apărării pentru a avea acces la fondurile disponibile prin SAFE.
- **Activarea coordonată a *National Escape Clause of the Stability and Growth Pact*:** Comisia propune activarea coordonată a Clauzei pentru a oferi mai multă flexibilitate în cheltuielile de apărare. Aceasta va permite derogări, echivalente cu creșterea cheltuielilor de apărare de la 2021. Se preconizează că statele membre vor putea mobiliza cheltuieli suplimentare de apărare de până la 1,5% din PIB.
- **Facilitarea investițiilor în apărare prin instrumente UE existente:** În noul context geopolitic, anumite componente ale politicii de coeziune pot fi valorificate în sprijinul unor priorități legate de securitate și reziliență, în măsura în care acestea contribuie la obiectivul principal al politicii – reducerea disparităților regionale, conform cadrului stabilit prin tratate. Autoritățile naționale, regionale și locale pot analiza utilizarea revizuirii pe termen mediu pentru a susține proiecte relevante în acest sens. Totodată, pentru investiții strategice în domeniul apărării, pot fi avute în vedere și alte instrumente cu un grad mai mare de flexibilitate din bugetul UE, cum ar fi Fondul de Solidaritate. Comisia a anunțat că va propune măsuri suplimentare care să ofere flexibilitate și stimulente în sprijinul acestor obiective.
- **Contribuțiile Băncii Europene de Investiții:** Banca Europeană de Investiții (BEI) va dubla investițiile anuale în apărare la 2 miliarde de euro pentru proiecte precum drone, securitate cibernetică și tehnologiile cuantice. BEI va ajusta criteriile de eligibilitate pentru a asigura o aliniere cu noile priorități ale UE și va propune o revizuire a cadrului său operațional.
- **Mobilizarea capitalului privat:** Creșterea investițiilor publice în apărare este necesară, dar nu suficientă. Companiile europene, inclusiv IMM-urile și Mid-Caps, trebuie să aibă acces mai bun la capital, inclusiv instrumente de garantare pentru a sprijini investițiile. Uniunea de Economii și Investiții ar trebui să canalizeze investiții private suplimentare către prioritățile UE, inclusiv sectorul de apărare, atrăgând sute de miliarde de euro anual. În plus, România poate avea în vedere și listarea

¹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI\(2025\)769566_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI(2025)769566_EN.pdf)

la bursă a unor pachete de acțiuni minoritare în companiile de apărare, ceea ce ar permite atragerea unor resurse financiare suplimentare, dar și îmbunătățirea performanțelor economice ale acestor companii print standarde de guvernanță corporativă.

- **Predictibilitatea financiară:** Comisia va continua să exploreze surse suplimentare de finanțare pentru apărare la nivelul UE și va propune instrumente inovative, cum ar fi în relație cu Mecanismul European de Stabilitate (ESM), pentru a sprijini reconstruirea apărării europene și dezvoltarea unei baze industriale competitive.

Comisia Europeană subliniază² importanța investițiilor strategice. România, pentru a-și consolida securitatea, ar trebui să utilizeze finanțarea europeană pentru:

- 1) **creșterea capacității interne de producție de echipamente militare sau de apărare (i.e., armament și muniție la standarde NATO)**, având în vedere nevoia (cantitativă și calitativă) de înzestrare a Armatei Române;
- 2) **modernizarea industriei naționale de apărare și adaptarea acesteia la cerințele războiului modern;**
- 3) **consolidarea securității cibernetice și utilizarea Inteligenței Artificiale (IA)**, mai ales în contextul războiului hibrid.

Totodată, România ar trebui să revizuiască diferitele strategii în domeniul apărării și să contureze un plan național de investiții care să armonizeze obiectivele stabilite în Planul „ReArm Europe” / „Readiness 2030” și în „Strategia națională pentru industria de apărare 2024-2030” cu nevoile de înzestrare ale Ministerului Apărării Naționale, ținând cont inclusiv de recomandările „Raportului Draghi privind competitivitatea UE”.

În ceea ce privește planificarea financiară, România trebuie să exploreze mecanisme financiare inovative, inclusiv parteneriate public-private, pentru a sprijini proiectele strategice.

România trebuie să se alinieze și cu inițiativele mai ample ale UE, cum ar fi InvestEU, Planul Industrial pentru Green Deal sau Horizon Europe, pentru a asigura convergența fondurilor și a maximiza impactul acestora asupra economiei și infrastructurii strategice. De asemenea, România poate folosi fondurile europene disponibile pentru sprijinirea achiziției și producției de echipamente de apărare și pentru susținerea investițiilor în domeniul infrastructurii energetice și infrastructurii de transport pentru toate modurile de transport, în special pentru dezvoltarea de centre logistice și infrastructură multimodală și portuară care să contribuie la creșterea mobilității militare.

2. Oportunități financiare identificate (disponibile sau în pregătire)

- InvestEU: Suport pentru investiții în infrastructură și proiecte inovative.
- Horizon Europe: Fonduri pentru cercetare și dezvoltare în tehnologia dual-use și în domeniul apărării.
- Green Deal Industrial Plan: Oportunități pentru modernizarea infrastructurii de energie și transport în conformitate cu obiectivele climatice.
- SAFE: Programul care vizează creșterea capacităților de apărare ale UE.

² Carta Albă pentru Apărare Europeană – Readiness 2030, https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_en

3. Sectoare care prezintă oportunități pentru România

În contextul noilor provocări geopolitice și al obiectivelor strategice ale Uniunii Europene, **România trebuie să investească în sectoare care să răspundă simultan nevoilor de apărare și celor economice.** În acest sens, anumite industrii oferă un potențial semnificativ de dezvoltare *dual-use*, ce poate fi valorificat prin atragerea fondurilor europene disponibile.

Pe lângă investițiile în capacități de producție a echipamentelor militare, credem că oportunitățile de finanțare europene pot fi utilizate și pentru următoarele domenii esențiale pentru integrarea României în strategia europeană de securitate și dezvoltare:

- **Tehnologiile de Securitate și Supraveghere**, cum sunt dronele și sistemele de radar, au aplicații *dual-use* esențiale atât în sectorul civil, pentru protecția infrastructurii critice și a mediului, cât și în sectorul militar, pentru monitorizarea și protecția frontierelor. Investițiile în aceste tehnologii pot contribui semnificativ la securitatea națională, fiind eligibile pentru finanțare în cadrul programelor europene dedicate securității și apărării.
- **Tehnologia Informației și Comunicațiilor (IT&C)** este un sector esențial atât pentru implementarea infrastructurii civile de comunicații, cât și pentru securitatea cibernetică în scopuri de apărare. România are oportunitatea de a investi în soluții de comunicații și protecție a datelor, ce pot fi utilizate atât în sectorul privat, cât și în domeniul militar, consolidând infrastructura strategică națională. Proiectele din acest domeniu pot atrage fonduri din mecanismele precum Horizon Europe, având aplicații directe în protecția infrastructurii critice și în dezvoltarea de tehnologii de apărare.
- **Inteligența Artificială (IA) și Automatizarea Inteligentă prin utilizarea agenților ca asistenți virtuali** reprezintă o altă oportunitate de investiție *dual-use*, ce poate sprijini atât tranziția digitală a economiei, cât și dezvoltarea unor soluții de apărare avansate. Tehnologiile de IA pot fi aplicate atât în sectorul civil, pentru automatizarea proceselor industriale și comerciale, cât și în domeniul militar, pentru dezvoltarea de sisteme de arme autonome și soluții de comandă și control. România poate accesa fonduri pentru cercetare și dezvoltare în acest domeniu, contribuind astfel la modernizarea capacităților de apărare și la consolidarea competitivității economice. Mai mult, România ar putea utiliza programul „ReArm Europe” / „Readiness 2030” pentru a-și asuma un rol de lider în domeniul agenților ca asistenți virtuali sau în domeniul securității cibernetice la nivelul Uniunii Europene, având în vedere existența unor companii lideri globali în domeniu născute în România.
- **Infrastructura de Transport** este, de asemenea, o prioritate. Investițiile în infrastructura de transport sunt esențiale pentru asigurarea mobilității militare, a securității lanțurilor de aprovizionare și a unei reziliențe strategice. Proiectele ce vizează îmbunătățirea conectivității regionale și integrarea rețelelor de transport europene pot beneficia de fonduri din diverse mecanisme europene, contribuind simultan la dezvoltarea economică și la securitatea națională și colectivă.
- **Infrastructura de sănătate** trebuie să dispună de dotări adecvate și de un nivel ridicat de interconectivitate, necesare unei reacții eficiente și prompte în situații de urgență, precum și pentru gestionarea optimă a fluxurilor de pacienți în astfel de contexte (răspunzând astfel și unei cerințe esențiale de reziliență a NATO). Integrarea tehnologiilor *dual-use* disponibile în domeniul medical va facilita diagnosticarea (inclusiv la distanță) și triajul eficient al cazurilor, contribuind la garantarea accesului populației la servicii medicale de calitate, independent de evoluțiile

geopolitice.

Este important ca și Sistemul Transfuzional Național să beneficieze de măsuri de modernizare, având în vedere că funcționează în prezent pe o infrastructură învechită, cu un nivel redus de digitalizare și capacitate limitată de procesare și stocare. Aceste limitări pot afecta capacitatea de reacție în situații de urgență majoră sau conflict. Este necesară o reformă strategică, axată pe modificări legislative, modernizare tehnologică și integrare operațională, pentru ca acest sector cu relevanță strategică să poată susține cerințele actuale și viitoare de securitate sanitară din România, în conformitate cu Regulamentului UE privind substanțele de origine umană (SoHO)³.

- **Sistemele Energetice și Infrastructura de Energie Regenerabilă** oferă o oportunitate de investiție dual-use prin dezvoltarea de soluții energetice durabile, care pot sprijini atât necesitățile economice ale țării, cât și securitatea națională. România poate dezvolta proiecte de energie regenerabilă, în special în utilizarea sistemelor de stocare a energiei electrice în baterii, și infrastructură energetică inteligentă, care să asigure independența energetică a țării și să sprijine operațiunile de apărare. Fondurile disponibile pentru tranziția verde pot fi direcționate către acest sector, contribuind astfel la obiectivele naționale și europene de sustenabilitate și securitate. În contextul geopolitic actual, este esențial ca infrastructura energetică – parte a infrastructurii critice – să fie atât sustenabilă, cât și rezilientă în fața unor evenimente neprevăzute. Investițiile în surse regenerabile, completate de soluții flexibile de producție, precum cele pe bază de gaz compatibil cu hidrogen, pot consolida securitatea energetică fără a compromite obiectivele de mediu.
- **Cercetarea și dezvoltarea tehnologiilor emergente și disruptive** (sisteme UAS/cUAS, sisteme de lovire cu energie dirijată, tehnologia Quantum, sistemele autonome, s.a.) este un sector esențial pentru dezvoltarea unor capacități de luptă adaptate cerințelor războiului viitorului și a unei baze tehnologice și industriale pentru apărare sustenabilă și rezilientă.

Prin urmare, România poate beneficia de fonduri europene semnificative prin integrarea acestor sectoare în viziunea națională de dezvoltare. Investițiile în aceste domenii vor consolida securitatea națională și vor permite alinierea la obiectivele europene de apărare și vor sprijini modernizarea infrastructurii și creșterea competitivității economice.

Recomandări

Pentru a maximiza impactul fondurilor europene în perioada următoare, este esențial ca România să adopte măsuri care să sprijine o utilizare eficientă și sustenabilă a acestora, aliniate cu obiectivele naționale și europene.

- **Măsuri de pregătire a următoarei perioade de programare:** Apărarea, dezvoltarea regională și competitivitatea vor rămâne priorități esențiale, în timp ce tranziția verde și digitalizarea vor continua să fie abordate ca priorități orizontale. Este necesară revizuirea procesului de implementare a proiectelor pentru a asigura o absorbție mai eficientă a fondurilor, reducând birocratia și accelerând derularea acestora. De asemenea, planurile naționale trebuie să fie corelate cu prioritățile strategice ale Uniunii Europene, având în vedere obiectivele de securitate și tranziție verde, astfel încât proiectele să fie compatibile cu direcțiile de dezvoltare ale UE.

³ Regulamentul (UE) 2024/1938 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 privind standardele de calitate și siguranță pentru substanțele de origine umană, JO L 17.7.2024.

- **Îmbunătățirea dialogului cu sectorul privat:** Crearea unui cadru formalizat de colaborare între autoritățile naționale și sectorul privat va facilita implementarea proiectelor, asigurând o mai bună coordonare și integrare a inițiativelor strategice. În plus, înființarea unor platforme de consultare între MIPE și companiile private va sprijini schimbul de informații și colaborarea continuă, esențială pentru succesul proiectelor pe termen lung.
- **Creșterea capacității administrative și planificare strategice:** Pentru o gestionare optimă a fondurilor europene, este important să se consolideze capacitatea administrativă a instituțiilor implicate. Acest lucru presupune formarea continuă și recrutarea de personal cu expertiză în domenii cheie, care să asigure nu doar implementarea eficientă a proiectelor, ci și adaptarea rapidă la noile provocări economice și geopolitice. Totodată, rolul de coordonator la nivel național al surselor de finanțare disponibile este esențial pentru a crea o viziune strategică clară, mapând aceste surse pe prioritățile de investiții naționale, în acord cu obiectivele europene.
- **Posibile modificări legislative sau procedurale:**
 - Simplificarea procedurilor administrative, coroborat cu reguli unitare de accesare la nivel național pentru toate sursele de finanțare disponibile pentru accesarea fondurilor europene este esențială pentru reducerea întârzierilor și a complexității procesului. În paralel, modificările legislative care permit o mai mare flexibilitate în gestionarea și alocarea fondurilor între diferitele instrumente financiare (precum PNRR și InvestEU) vor asigura o utilizare mai eficientă a resurselor, în concordanță cu prioritățile economice și de securitate ale țării. Din această perspectivă, demersuri privind regionalizarea și creșterea autonomiei locale ar putea să contribuie în perspectivă la sporirea capacității administrative.
 - În plus, este necesară clarificarea aplicării măsurilor de offset în cazul proiectelor din domeniul apărării și securității finanțate din surse de finanțare europeană (*a se vedea punctul 2 din acest document*).

România se află într-o poziție strategică pentru a beneficia de noile oportunități financiare europene, însă succesul depinde de o abordare coordonată între autoritățile publice și sectorul privat. Prin implementarea recomandărilor menționate, România poate să îmbunătățească absorbția fondurilor europene și să devină un actor regional de referință în domeniile securității, apărării și tranziției verzi.

Rămânem la dispoziția dumneavoastră pentru consultări suplimentare pe marginea aspectelor expuse, și deschiși să stabilim o întâlnire de lucru pe care să o programăm în următoarele săptămâni, în funcție de programul dumneavoastră.

Vă mulțumim și vă asigurăm de înalta noastră considerație,

Cu stimă,

Daniela Nemoianu,

Președinte al Comitetului pentru Fonduri Structurale, Achiziții Publice și PPP al AmCham România
Membru în Consiliul Director al AmCham România